

นางสาววิภากรัตน์ นิยมไทย
นิติกร สำนักกฎหมาย

๑. บทนำ

โดยที่ “การส่งผู้ร้ายข้ามแดน” (Extradition) นั้น ถือเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศประเภทหนึ่ง ซึ่งประเทศต่าง ๆ ได้ร่วมมือกันนำหลักการดังกล่าวมาใช้สำหรับเพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาที่ก่ออาชญากรรมขึ้นในประเทศหนึ่งแล้วหลบหนีไปอยู่ในอีกประเทศหนึ่งเพื่อให้

พระราชบัญญัติ

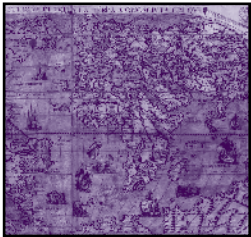
ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑

พันอานาจอธิปไตยของประเทศนั้น ๆ และเพื่อเป็นการปราบปรามอาชญากรรมที่มีลักษณะเป็นองค์กรข้ามชาติอันถือว่าเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมมนุษยชาติ ด้วยการส่งมอบตัวผู้ต้องหาหรือผู้ต้องคำพิพากษาที่หลบหนีการดำเนินคดีตามกฎหมายกลับไปลงโทษในดินแดนที่ความผิดได้เกิดขึ้น

ดังนั้น เพื่อให้เข้าใจถึงหลักเกณฑ์และรายละเอียดของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งเป็นเครื่องมือในการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งความยุติธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ คอลัมน์การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM จึงใคร่ขอเสนอบทความเรื่อง “พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑” อันประกอบด้วยความเป็นมาของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในประเทศไทย หลักเกณฑ์ของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ และข้อควรพิจารณาที่สำคัญอันเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามลำดับ ดังนี้

๒. ความเป็นมาของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในประเทศไทย

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นเชื่อกันว่าเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๓ ก่อนคริสตกาล โดยสนธิสัญญาระหว่างอียิปต์กับฮิตไทท์ (Egyptian Hittite Peace Convention) ที่ทำขึ้นในปี ๑๒๘๐ ก่อนคริสตกาล เป็นสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับแรกของโลก โดยได้กล่าวถึงการส่งตัวศัตรูทางการเมืองที่หลบหนีไปอยู่ในประเทศหนึ่งให้แก่อีกประเทศหนึ่ง และในสมัยต่อมาซึ่งการปกครองเป็นระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น กษัตริย์ผู้ปกครองแผ่นดินต่างใช้วิธีส่งตัว

ผู้กระทำความผิดทางการเมืองระหว่างกันเพื่อช่วยกันขจัดผู้ที่จะโค่นล้มราชบัลลังก์ของเหล่ากษัตริย์ด้วยกัน^๑

สำหรับความเป็นมาของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในประเทศไทยนั้น พบว่าพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช ๒๔๗๒ เป็นกฎหมายเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับแรกที่ได้รับการตราขึ้นใช้บังคับ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ อันถือเป็นกฎหมายหลักเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในปัจจุบัน

นอกจากพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นกฎหมายภายในแล้ว ประเทศไทยยังมีสนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระดับทวิภาคี (Extradition Treaty) กับประเทศต่าง ๆ โดยมีทั้งกรณีที่เป็นสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศนั้น ๆ มีความตกลงกับประเทศไทย และสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศนั้น ๆ มีการสืบสิทธิจากประเทศสหราชอาณาจักรรวม ๑๔ ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักร^๒ ประเทศเบลเยียม ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศมาเลเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศลาว ประเทศบังกลาเทศ และประเทศกัมพูชา นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องทางอาญา (Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters) กับประเทศต่าง ๆ รวม ๖ ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศฝรั่งเศส ประเทศนอร์เวย์ และประเทศอินเดีย อีกทั้งได้เสร็จสิ้นการเจรจาเพื่อทำความตกลงในเรื่องนี้กับประเทศจีน ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศโปแลนด์ ประเทศศรีลังกา ประเทศออสเตรเลีย และประเทศเบลเยียม^๓ เป็นต้น

๓. หลักเกณฑ์ของการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้กำหนดหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้โดยให้ถือว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นเสมือนกฎหมายกลาง และใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดต่อบรรดาสถิติสัญญาเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ หรือกับองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

^๑พรชัย ต่านวิวัฒน์, กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ, (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๔๔) หน้า ๖๕.

^๒สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกรุงสยามกับอังกฤษ รัตนโกสินทรศก ๑๒๙ เป็นสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนฉบับแรก que ประเทศไทยได้ทำขึ้นกับต่างประเทศ.

^๓อภิญา เลื่อนฉวี, การใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานสาขานิติศาสตร์ ครั้งที่ ๒, วันพุธที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมทวี บุญยเกตุ ชั้น ๖ อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, หน้า ๒๕ - ๒๖.

๑) บทนิยามที่สำคัญ

“ประเทศผู้ร้องขอ” หมายความว่า ประเทศ ดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่ร้องขอให้ประเทศไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดน

“ประเทศผู้รับคำร้องขอ” หมายความว่า ประเทศ ดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่ประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน (มาตรา ๕)

๒) หลักทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๒.๑) ต้องเป็นความผิดอาญาของทั้งสองประเทศ ความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้นั้นต้องเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายทั้งของประเทศผู้ร้องขอและกฎหมายไทย (Double – criminality หรือ Double – jeopardy) ซึ่งมีโทษประหารชีวิตหรือมีโทษจำคุกหรือโทษจำกัดเสรีภาพในรูปแบบอื่นตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป (มาตรา ๗)

๒.๒) ไม่เข้าลักษณะต้องห้ามตามกฎหมาย การส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นกรณีจะต้องเป็นความผิดที่อาจส่งข้ามแดนได้ กล่าวคือ เป็นความผิดที่ระบุไว้สนธิสัญญา และมีใช้ความผิดที่มีลักษณะทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหาร ทั้งนี้ ความผิดทางการเมืองในกรณีนี้ไม่รวมถึงความผิดเกี่ยวกับการปลงพระชนม์ ประทุษร้ายต่อพระองค์ หรือเสรีภาพของพระมหากษัตริย์พระราชินีหรือรัชทายาท และการฆ่า ประทุษร้ายต่อร่างกายหรือเสรีภาพของประมุขแห่งรัฐ ผู้นำรัฐบาล หรือสมาชิกโดยตรงในครอบครัวของบุคคลนั้น

และในกรณีที่มีได้มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน ประเทศผู้ร้องขอต้องแสดงโดยชัดแจ้งว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่ประเทศไทย ในทำนองเดียวกันเมื่อประเทศไทยร้องขอซึ่งเป็นไปตามหลักต่างตอบแทน (Reciprocity) (มาตรา ๙)

๒.๓) ต้องไม่เป็นการพิจารณาคดีซ้ำ กล่าวคือ บุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนนั้นจะต้องไม่เคยได้รับการพิจารณาคดีจากศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอในการกระทำอย่างเดียวกันกับที่มีการร้องขอ ให้ส่งข้ามแดน และศาลไทยหรือศาลของประเทศผู้ร้องขอได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ปล่อยตัวหรือพิพากษาให้ลงโทษและผู้นั้นได้พ้นโทษแล้ว หรือได้รับการอภัยโทษหรือนิรโทษกรรมหรือคดีขาดอายุความหรือมีเหตุอื่นใดซึ่งไม่สามารถดำเนินคดีแก่บุคคลนั้น (มาตรา ๑๐)

๓) กระบวนการดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๓.๑) การส่งบุคคลสัญชาติไทยข้ามแดน การดำเนินการตามคำร้องขอให้ส่งบุคคลสัญชาติไทยเป็นผู้ร้ายข้ามแดนอาจกระทำได้ในกรณีที่มิสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศผู้ร้องขอกำหนดไว้ บุคคลนั้นยินยอมให้ส่งข้ามแดน หรือเป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้เงื่อนไขต่างตอบแทนที่ประเทศไทยทำกับประเทศผู้ร้องขอ (มาตรา ๑๒)

๓.๒) วิธีดำเนินการ ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมีสันธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้จัดส่งคำร้องขอไปยังผู้ประสานงานกลาง (อัยการสูงสุด) ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอมิได้มีสันธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้จัดส่งคำร้องขอผ่านวิถีทางการทูต และจะต้องมีเอกสารหลักฐานประกอบคำร้อง เช่น สำเนาคำพิพากษาของศาลที่ได้พิจารณาคดีนั้น (มาตรา ๘) ประเทศไทยจะพิจารณาคำร้องขอดังกล่าวว่ากระทบกระเทือนความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและไม่มีเหตุผลอื่นใดที่จะไม่ดำเนินการให้หรือไม่ หากไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นควรให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน คำร้องขอจะถูกส่งให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการ (มาตรา ๑๓) ในกรณีนี้ผู้ประสานงานกลางจะแจ้งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้ออกหมายจับ แล้วจัดส่งหมายจับให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา ๑๔) ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ประเทศผู้ร้องขออาจมีคำร้องขอให้จับกุมและคุมขังบุคคลที่ต้องการตัวไว้ชั่วคราวก่อนก็ได้ (มาตรา ๑๕)

๓.๓) ระยะเวลาในการควบคุมตัว เมื่อจับกุมตัวบุคคลซึ่งถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนได้ให้นำส่งพนักงานอัยการโดยไม่ชักช้า เพื่อยื่นคำร้องให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลซึ่งถูกร้องขอไว้ในระหว่างรอคำร้องขอส่งผู้ร้ายข้ามแดนอย่างเป็นทางการและเอกสารหลักฐานจากประเทศผู้ร้องขอ ในกรณีนี้หากศาลไม่ได้รับคำฟ้องเพื่อดำเนินคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่บุคคลนั้นถูกจับหรือภายในเวลาที่ศาลกำหนดแต่ต้องไม่เกิน ๙๐ วันนับแต่วันที่บุคคลนั้นถูกจับให้ปล่อยตัวบุคคลนั้นไป และประเทศผู้ร้องขอจะร้องขอให้จับบุคคลดังกล่าวด้วยเหตุเดียวกันอีกไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ไม่เป็นการห้ามประเทศผู้ร้องขอในการร้องขอให้ส่งบุคคลนั้นข้ามแดนตามปกติ (มาตรา ๑๖)

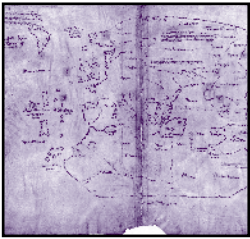
๔) กระบวนการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน

๔.๑) กระบวนการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน ให้ศาลดำเนินการพิจารณาคดีอย่างต่อเนื่อง เว้นแต่จะเห็นสมควรให้เลื่อนคดี และให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา ๑๘)

๔.๒) ในการพิจารณาคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดน เมื่อศาลพิเคราะห์พยานหลักฐานแล้วมีเหตุดังต่อไปนี้ ให้สั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดน

ก. บุคคลที่ถูกจับเป็นบุคคลที่ถูกร้องขอให้ส่งข้ามแดนและไม่ใช่ผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นผู้มีสัญชาติไทยแต่อยู่ในหลักเกณฑ์ให้ส่งข้ามแดนได้ตามข้อ ๓.๑)

ข. คดีมีมูลที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา หากความผิดนั้นได้กระทำลงในราชอาณาจักรหรือมีกฎหมายบัญญัติว่าได้กระทำในราชอาณาจักร และ

ค. ความผิดที่ร้องขอเป็นความผิดที่อาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ตามพระราชบัญญัตินี้ และไม่ใช่ความผิดทางการเมืองหรือเป็นความผิดทางทหาร (มาตรา ๑๙)

ทั้งนี้ ห้ามมิให้ส่งบุคคลที่ศาลมีคำสั่งขังข้ามแดนก่อนครบกำหนดระยะเวลา ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่งขังเพื่อส่งข้ามแดน (มาตรา ๒๐)

๕) การอุทธรณ์

ในกรณีที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ปล่อยหรือขังบุคคลเพื่อส่งข้ามแดน พนักงานอัยการหรือบุคคลนั้นอาจยื่นอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวไปยังศาลอุทธรณ์ได้ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ศาลได้อ่านคำสั่ง และคำพิพากษาศาลอุทธรณ์นี้ให้เป็นที่สุด (มาตรา ๒๑)

๖) กรณีประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน

กรณีที่ประเทศไทยเป็นประเทศผู้ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องพิจารณาและดำเนินการดังต่อไปนี้

๖.๑) ความผิดที่ร้องขอต้องเป็นความผิดอาญาทั้งตามกฎหมายไทยและตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอซึ่งมีโทษจำคุกตั้งแต่ ๑ ปีขึ้นไป อันเป็นหลักทั่วไปในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ

๖.๒) ในกรณีที่ความผิดที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องระวางโทษถึงประหารชีวิตตามกฎหมายไทย แต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอ และรัฐบาลต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิตก็ให้มีการเจรจาตกลงเพื่อให้มีการรับรองดังกล่าว หากต่อมาศาลพิพากษาลงโทษประหารชีวิตให้รัฐบาลดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้มีการบังคับตามคำพิพากษาโดยวิธีจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต โดยห้ามลดหย่อนผ่อนโทษไม่ว่าด้วยเหตุใด ๆ เว้นแต่เป็นการพระราชทานอภัยโทษ (มาตรา ๒๙)

๖.๓) การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากประเทศผู้รับคำร้องขอกรณีไม่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยนั้นให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการโดยผ่านวิธีทางการทูต แต่กรณีมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทยให้ผู้ประสานงานกลางดำเนินการตามสนธิสัญญา

๔. ข้อควรพิจารณาที่สำคัญในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน^๔

พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ ฉบับนี้ได้ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช ๒๔๗๒ ซึ่งใช้บังคับมาเป็นระยะเวลานานไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน และเพื่อให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

^๔ ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานสาขานิติศาสตร์ ครั้งที่ ๒, วันพุธที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมทวี บุญยเกษตร ชั้น ๖ อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

และสอดคล้องต้องกันกับสนธิสัญญาต้นแบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสหประชาชาติ (The United Nation Model Treaty on Extradition) อันเป็นหลักสากล ซึ่งอย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นข้อควรพิจารณาที่สำคัญเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนตามกฎหมายฉบับนี้บางประการ ดังนี้

๑) บทนิยามคำว่า “ประเทศผู้ร้องขอ” และ “ประเทศผู้รับคำร้องขอ”

ตามมาตรา ๕ “ประเทศผู้ร้องขอ” หมายความว่า ประเทศ ดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่ร้องขอให้ประเทศไทยส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ “ประเทศผู้รับคำร้องขอ” หมายความว่า ประเทศ ดินแดน หรือองค์การระหว่างประเทศที่ประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งคำว่า “ดินแดน” ในที่นี้ถูกบัญญัติขึ้นเพื่อรองรับกรณีที่ผู้ร้องขอหรือผู้รับคำร้องขอดังกล่าวมีสถานะเป็นเพียงดินแดนส่วนหนึ่งภายใต้การปกครองของประเทศต่าง ๆ เช่น เขตบริหารพิเศษฮ่องกง เขตบริหารพิเศษมาเก๊า เป็นต้น สำหรับคำว่า “องค์การระหว่างประเทศ” ตัวอย่างที่พบเห็นได้ในปัจจุบันคือศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) หรือที่เรียกโดยย่อว่า ICC^๕ ซึ่งตั้งขึ้นโดยธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) และประเทศไทยได้ลงนามรับรองธรรมนูญฯ ดังกล่าวแล้ว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันจะยังไม่ได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีและยังไม่มีพันธกรณีใด ๆ ที่จะต้องปฏิบัติตามข้อบทต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญฯ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังมีพันธกรณีทางด้านศีลธรรมที่จะไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดขวางต่อการดำเนินงานของศาลอาญาระหว่างประเทศ^๖ กรณีจึงอาจมีการร้องขอให้ส่งหรือรับคำร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนจากศาลอาญาระหว่างประเทศได้เพราะเป็นหลักของความร่วมมือทางกระบวนการยุติธรรม

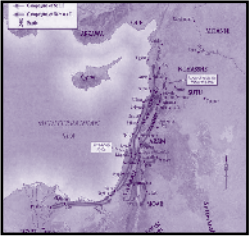
๒) ความผิดที่มีลักษณะทางการเมือง^๗

ตามมาตรา ๙ ความผิดทางการเมือง เป็นความผิดที่ไม่อาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่กันได้ เพราะไม่ใช่อาชญากรรมที่แท้จริงเป็นเพียงการกระทำความผิดเพราะมีแนวความคิดที่ไม่ตรงกับผู้มีอำนาจบริหารประเทศในเวลานั้น อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับคำว่าความผิดทางการเมืองที่ชัดเจนไว้ การตีความว่าการกระทำประเภทใดจะเป็นความผิดทางการเมืองหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของประเทศผู้รับคำร้องขอ ตัวอย่างของความผิดทางการเมืองอย่างแจ่มชัด ได้แก่ การประท้วงทางการเมือง การก่อกบฏ การต่อสู้เพื่อแย่งชิงอำนาจทางการเมืองหรือต่อสู้เรียกร้องเอกราช การวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมือง เป็นต้น

^๕ศาลอาญาระหว่างประเทศตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ โดยธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ และมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญาระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมวลมนุษยชาติ อาชญากรรมสงคราม หรือการรุกราน มาลงโทษ.

^๖เกรียงศักดิ์ แจ้งสว่าง, ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) กับปัญหาในการเข้าเป็นภาคีของไทย, วารสารจลนิตี ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๔๗, หน้า ๓๘ - ๔๒.

^๗อภิญา เลื่อนฉวี, เพิ่งอ้าง, หน้า ๓๐ - ๓๓.

ทั้งนี้ เพื่อป้องกันปัญหาในการตีความดังกล่าวประเทศต่าง ๆ จึงได้ลงนามในสนธิสัญญาระหว่างประเทศเพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่าความผิดประเภทใดไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองและสามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ หรือในกรณีที่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้ลงนามในสนธิสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ค.ศ. ๑๙๙๕ กำหนดห้ามมิให้รัฐภาคีอ้างข้อยกเว้นเรื่องความผิดทางการเมืองเป็นเหตุเพื่อไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปด้วยกัน

๓) การส่งคนชาติข้ามแดน ตามมาตรา ๑๒ กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Civil Law เช่น ประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนีนั้น ถือหลักว่าความผิดที่คนชาติได้กระทำลงไม่ว่า ณ ที่ใด ย่อมจะเป็นความผิดตามกฎหมายของประเทศที่บุคคลผู้กระทำความผิดนั้นมีสัญชาติด้วย และไม่มีผลจำเป็นที่จะต้องส่งคนชาติไปขึ้นศาลยังประเทศอื่นซึ่งคนชาติอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือเสียเปรียบในเรื่องภาษาได้ แต่สำหรับกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมาย Common Law เช่น ประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น ถือหลักว่าเมื่อได้รับคำร้องขอให้ส่งคนชาติข้ามแดนก็อาจที่จะส่งคนชาติข้ามแดนได้ เพราะผู้กระทำความผิดควรได้รับการพิจารณาคดีในสถานที่ที่ความผิดได้เกิดขึ้นซึ่งมีพยานหลักฐานครบถ้วน

สำหรับประเทศไทยแล้วหลักการเกี่ยวกับการส่งบุคคลสัญชาติไทยข้ามแดนตามคำร้องขอของต่างประเทศนั้น ตามมาตรา ๑๒ ของพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้กระทำได้ภายใต้เงื่อนไขดังนี้ คือ มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างกัน บุคคลนั้นยินยอมให้ส่งข้ามแดน หรือเป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดนภายใต้เงื่อนไขต่างตอบแทน โดยกรณีเกี่ยวกับการส่งบุคคลสัญชาติไทยข้ามแดนนี้ ในอดีตที่ผ่านมาศาลอุทธรณ์ได้เคยมีคำพิพากษาในคดีหมายเลขแดงที่ ๒๙๖๕/ ๒๕๓๘^๔ พิพากษายืนตามคำสั่งของศาลชั้นต้นที่สั่งให้ขังจำเลยซึ่งเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไว้เพื่อส่งข้ามแดนตามคำร้องขอของประเทศสหรัฐอเมริกา อันเป็นการวินิจฉัยตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พุทธศักราช ๒๔๗๒ และสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศอเมริกา ค.ศ. ๑๙๒๒

๔) ความผิดโทษประหารชีวิต เป็นข้อยกเว้นของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน โดยมีที่มาจากสนธิสัญญาต้นแบบว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของสหประชาชาติที่กำหนดให้ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตเป็นสาเหตุหนึ่งที่ประเทศผู้รับคำร้องขออาจปฏิเสธไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ เว้นแต่ประเทศผู้ร้องขอจะให้หลักประกันที่ประเทศผู้รับคำร้องขอพิจารณาแล้วเห็นว่าเพียงพอที่จะเชื่อว่าจะไม่มีคำพิพากษาลงโทษประหารชีวิต หรือแม้จะมีคำพิพากษาเช่นว่านั้นก็จะเป็นการปฏิบัติตาม

^๔คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ในคดีหมายเลขแดงที่ ๒๙๖๕/๒๕๓๘ ระหว่างพนักงานอัยการ โจทก์ และนายทง ศิริบริชาพงษ์ จำเลย.

คำพิพากษาดังกล่าว จึงเป็นที่มาของบทบัญญัติในมาตรา ๒๙ ซึ่งกำหนดให้รัฐบาลไทย ต้องให้คำรับรองว่าจะไม่มีการประหารชีวิต และหากศาลพิพากษาลงโทษ ประหารชีวิตรัฐบาลไทยต้องดำเนินการตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อให้มีการ บังคับตามคำพิพากษาโดยวิธีจำคุกตลอดชีวิตแทนการประหารชีวิต สำหรับกรณี ความผิดที่ประเทศไทยร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนมีระวางโทษถึงประหารชีวิต ตามกฎหมายไทยแต่ไม่ถึงโทษประหารชีวิตตามกฎหมายของประเทศผู้รับคำร้องขอ

๕) การรับฟังพยานหลักฐานและคำพิพากษา ในคดีส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้น มาตรา ๑๙ กำหนดว่าในกรณีที่พยานหลักฐานรับฟังได้ว่า บุคคลที่ถูกจับเป็น บุคคลเดียวกันกับที่ได้รับคำร้องขอและหากเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยต้องอยู่ใน หลักเกณฑ์ที่ส่งข้ามแดนได้ คดีมีมูลที่จะรับฟ้องไว้พิจารณา และเป็นความผิด ซึ่งอาจส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้และมีใช่เป็นความผิดทางการเมืองหรือเป็นความผิด ทางทหาร ให้ศาลมีคำสั่งขังบุคคลนั้นไว้เพื่อส่งข้ามแดน โดยการพิจารณาของ ศาลดังกล่าวนี้ไม่ต้องวินิจฉัยในประเด็นที่ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เพราะเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของศาลในประเทศผู้ร้องขอ และไม่ต้องมี คำพิพากษาหรือคำสั่งว่าให้ส่งตัวข้ามแดนหรือเมื่อคดีถึงที่สุดแล้วก็ไม่ต้องออกหมาย เพื่อให้เจ้าหน้าที่จัดการส่งตัวแต่อย่างใดเพราะกรณีดังกล่าวเป็นเรื่องของ ฝ่ายบริหารที่จะพิจารณาและดำเนินการ

๖) ความผิดต่อกฎหมายพิเศษและคดีเล็กน้อย^๔ ความผิดต่อ กฎหมายพิเศษ เช่น กฎหมายการล่าสัตว์ กฎหมายป่าไม้ กฎหมายการพิมพ์และ ความผิดฐานหลบหนีราชการทหาร เป็นความผิดที่มักจะไม่มี การส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่นักโทษเพราะโดยหลักการแล้วถือว่าไม่ใช่ความผิดทางอาญาโดยตรง สำหรับความผิดในคดีเล็กน้อย เนื่องจากการส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือ ระหว่างประเทศที่มีพิธีการและขั้นตอน รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ ดังนั้น ความผิดเพียงเล็กน้อยจึงเป็นความผิดที่มักจะไม่มี การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเช่นกัน

๕. บทสรุป

การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลเป็นจำนวน ไม่มากนัก เนื่องด้วยเป็นความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศซึ่งต้องอาศัย ความสัมพันธ์ทางการทูตอันดีระหว่างประเทศผู้ร้องขอและประเทศผู้รับคำร้องขอ มีขั้นตอนหรือพิธีการในการดำเนินการกำหนดไว้อย่างชัดเจนและมีค่าใช้จ่าย ค่อนข้างสูง ประกอบกับไม่ค่อยเป็นที่สนใจของผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมาย และสังคมมากนัก ทั้ง ๆ ที่การส่งผู้ร้ายข้ามแดนเป็นความร่วมมือระหว่าง ประเทศเพื่อวัตถุประสงค์ในการติดตามจับกุมและปราบปรามผู้กระทำความผิด องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นการรักษาไว้ซึ่งความสงบสุขของประชาคมโลก

^๔ อภิญา เลื่อนฉวี, **เพิ่งอ้าง**, หน้า ๓๐ - ๓๓.

ดังนั้น จึงหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความเรื่องนี้จะมียุทธศาสตร์ไม่มากนักน้อยสำหรับบุคคลทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่มากนักน้อยและทันกับเหตุการณ์ของสังคมปัจจุบันที่กำลังมีการพูดคุยถึงเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนกันมากขึ้น **๑**

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ แจ้งสว่าง, **ศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) กับปัญหาในการเข้าเป็นภาคีของไทย**, วารสารจตุรนิติ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๓ ประจำเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม ๒๕๕๗, หน้า ๓๘ – ๔๒
- พรชัย ตำนวิวัฒน์, **กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ**, (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๕๔)
- ศาลอุทธรณ์, **การส่งผู้ร้ายข้ามแดน : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ**, (กรุงเทพฯ : ศาลอุทธรณ์, ๒๕๕๘)
- อภิญา เลื่อนฉวี, **การใช้เขตอำนาจของรัฐต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน**, เอกสารประกอบการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานสาขานิติศาสตร์ ครั้งที่ ๒, วันพุธที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมทวิ บุณยเกตุ ชั้น ๖ อาคารสำนักอธิการบดี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, หน้า ๒๓ – ๔๔

